

J.nr. 8024664/HF

Høring om retssikkerhed på det sociale område – Folketinget 21. april 2010

Advokat Søren Kjær Jensens talepapir

Jeg takker for invitationen og for at dette væsentlige emne er på dagsordenen.

Begrebet *retssikkerhed* opdeles som udgangspunkt i henholdsvis materiel retssikkerhed og processuel retssikkerhed.

Materiel – eller – indholdsmæssig retssikkerhed, som forudsætter eksistensen af klare regler, så det er muligt for den enkelte borger at kende sine rettigheder og pligter.

De regler I vedtager i Folketinget på det socialretlige område er i vidt omfang præget af vage og elastiske regler – regler der giver mulighed for brede fortolkninger og giver Myndighederne overordentligt store rammer for deres skønsmæssigt prægede afgørelse.

Reglerne om f.eks. retten til revalidering, eller retten til helbredsbetingsbetaget førtidspension er af en sådan art at det reelt er stort set umuligt ved domstolene at føre sag herom, med et for borgeren gunstigt resultat til følge.

På pensionsområdet var reglerne før reformen i højere grad af en art, der gav mulighed for at statuere ret.

På revalideringsområdet er retten til revalidering betinget af at erhvervsrettede aktiviteter ikke er tilstrækkelige til at borgeren kan klare sig selv i sig selv af så diffus skønsmæssig art, at det næsten er muligt at føre sag herom.

Så er der den processuelle retssikkerhed, som udover regler om aktindsigt, partshøring, begrundelsespligt og klageadgang – også omfatter adgangen til relevant bistand.

Der kan siges overordentligt meget om, hvor lidt kvalificeret juridisk og socialretlig hjælp den enkelte borger kan gøre sig håb om.

Jeg er en blandt forholdsvis få advokater, som af og til yder advokatmæssig bistand i den slags sager, og som hver uge får henvendelser fra borgere der på en eller anden måde har en relevant social sag – typisk vedrørende pengeforsørgelse; altså sager om sygedagpengeophør – om afslag på revalidering fleksjob, pension eller arbejdsprøvning og som typisk ikke har ret mange penge at gøre godt med.

I alle de sager, der ikke er afsluttet i det offentlige/administrative system må jeg allerede af den grund gøre opmærksom på, at De selv skal betale – dyrt – for advokatbistand, og det selvom der kunne være mange gode grunde til at bistå under klagesagens behandling

Kun hvis sagen muligvis kan anlægges som en retssag kan finansiering i form af typisk fri proces og/eller retshjælpsforsikring komme på tale.

Grundet de 10 minutter – nu 8 minutter – jeg har til rådighed, vil jeg derfor indskrænke mig til at komme med nogle enkle og bestemt ikke revolutionerende forslag, som efter min opfattelse vil kunne forbedre retssikkerheden i visse situationer:

1.

At der i de sager, Ankestyrelsen optager til principiel behandling, beskikkes en advokat eller en anden relevant rådgiver – f.eks. en socialrådgiver - for den borger, sagen omhandler, således at borgeren kan få relevant faglig bistand til på sine vegne at forfægte sine synspunkter i den sag, som Ankestyrelsen har vurderet er af principiel betydning.

Når en sag optages til principiel behandling er dette jo i sig selv udtryk for at i hvert fald en professionel myndighed – måske endda flere myndigheder - anvender deres professionelle viden til at argumentere for deres synspunkt.

At tro at Ankestyrelsen vil være i stand fuldt ud at varetage borgerens hensyn er naivt.

2.

At der gives adgang til fri proces og/eller retshjælpsdækning til klagesager i det administrative system evt på samme måde som i skattesager.

3.

At Retssikkerhedslovens § 69 om prøvelsesbegrænsning ændres derved, at alle afgørelser, også skønmæssige afgørelser, af ankeinstansen kan efterprøves fuldt ud.

Det er stadigvæk sådan, at klageinstansen undlader at efterprøve afgørelser truffet af underinstansen – typisk en kommune – med den begrundelse, at skønnet ikke kan tilsidesættes.

Der kan selvfølgelig være mange gode grunde til at respektere et foretaget skøn – især hvis det hviler på en særlig sagkundskab og det demonstreres at denne særlige sagkundskab er anvendt og ikke blot er et postulat, men der er retssikkerhedsmæssigt ingen saglig grund til der i Loven er angivet en prøvelsesbegrænsning.

4.

At Retssikkerhedslovens § 68 ændres derved, at der sker et forbud mod, eller i hvert fald en væsentlig begrænsning af muligheden for i ankeinstansen at inddrage spørgsmål, der ikke er klaget over og at ændre afgørelsen til ugunst for klageren. (reformatio in pejus).

For at illustrere problematikken, vil jeg nævne to eksempler:

Eks 1: for nogen tid siden fik jeg en henvendelse fra en yngre kvinde, der havde fået bevilget revalidering, men ikke kunne gennemføre revalideringen. Dette havde hun haft samtaler med Kommunen om og hun fik fortsat revalideringsydelse med henblik på at der blev iværksat en ny jobplan.

På et tidspunkt indkaldte kommunens sagsbehandler hende til et møde med en meget kort frist, og brevet blev sendt til kvindens gamle adresse, hvorfor hun først fik brevet dagen efter mødet. Kommunen standsede revalideringsydelsen med den begrundelse, at kvinden ikke var mødt op. Vi klagede og kunne i klagen dokumentere, at Kommunen og sagsbehandleren var orienteret om adresseflytningen, iog at det var kommunens fejl, at der var skrevet til hende på den forkerte adresse.

Kommunen fastholdt, men sagen burde jo være ret enkel, indtil afgørelsen fra nævnet kom.

Nævnet udtalte, at kvinden ikke var berettiget til revalideringsydelse fordi der ikke var udarbejdet en jobplan på tidspunktet hvor ydelsen fra kommunens side blev bragt til ophør.

Nævnet inddrog altså i sin afgørelse forhold, der slet ikke var klaget over – til skade for borgeren

Eks 2:

Måden Ankestyrelsen praktiserer princippet, om at kunne ændre til ugunst for klageren på, kan illustreres med følgende eksempel fra arbejdsskadeområdet, hvor samme regel (Retssikkerhedslovens § 68) finder anvendelse.

En lærer overfalder af en elev og pådrager sig et psykisk chok. Læreren viser sig efterfølgende at være overordentlig stærkt påvirket af hændelsen. Arbejdsskadestyrelsen træffer i én og samme afgørelse beslutning om, henholdsvis 1) at anerkende hændelsen som en arbejdsskade, og 2) at fastsætte det varige mén til 20%. Læreren får udbetalt en godtgørelse på ca. kr. 120.000. af forsikringsselskabet, som ikke påklager afgørelsen

Et halvt år senere træffer Arbejdsskadestyrelsen afgørelse om de økonomiske konsekvenser af skaden – erhvervsevnetabserstatning. Arbejdsskadestyrelsen tilkender læreren en høj erhvervsevnetabserstatning, da læreren efterfølgende på grund af de psykiske gener har fået tilkendt pension. Denne afgørelse bliver påklaget af forsikringsselskabet.

Herefter træffer Ankestyrelsen afgørelse; og ikke bare vedrørende den påklagede afgørelse.

Ankestyrelsen følger forsikringsselskabets synspunkt og fratager læreren denne erstatning, hvilket der for så vidt ikke er noget at sige til.

Det interessante er derimod, at Ankestyrelsen i samme afgørelse beder Arbejdsskadestyrelsen om at genbehandle den et halvt år forinden truffe afgørelse, hvorefter hændelsen er blevet anerkendt som arbejdsskade og har medført godtgørelse for varigt mén.

Der er altså her tale om et overordentligt væsentligt retssikkerhedsmæssigt problem, der ganske enkelt består i, at en borger end ikke kan vide sig sikker, selvom den oprindelige afgørelse – med en ankefrist på 4 uger – ikke er blevet påklaget, og selvom der ikke er tale om, at borgeren har handlet svigagtigt, eller afgørelsen er klart ulovlig eller lignende.

De samme principper kan anvendes indenfor det sociale område.

Baggrunden for reglen er et ønske om, at ankeinstansen skal træffe den materielt korrekte afgørelse.

I de mange sager, der imidlertid afgøres ud fra skønsmæssige vurderinger, er der som tidligere nævnt en meget stor margin for, hvad der måtte være en korrekt afgørelse. Der bør derfor indføres en regel, der begrænser adgangen til at ændre afgørelser til ugunst for klageren, eksempelvis derved, at alene ulovlige eller klart ugyldige afgørelser kan ændres til ugunst for klageren.

5) endelig vil jeg fremhæve, at retten til relevant faglig bistand bestemt ikke forudsætter advokatbistand alene.

I mange tilfælde vil borgere være ikke alene godt – men nogen gange bedre – hjulpet hvis de vel at mærke får adgang til bistand fra en af de mange dygtige andre typer af rådgivere – først og fremmest socialrådgivere.

Afgørende er, at borgeren kan få hjælp fra en person hvis eneste opgave er at hjælpe borgeren – og dermed en person som ikke samtidig er myndighedens/kommunens repræsentant og har som sin opgave at varetage myndighedens/kommunens interesser overfor borgeren.

Tak for ordet.